

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Τα **ανθρώπινα δικαιώματα** είναι τα «αναπαλλοτρίωτα» θεμελιώδη δικαιώματα που κάθε **άτομο** δικαιούται από τη στιγμή της γέννησής του, απλώς και μόνο επειδή είναι άνθρωπος. Αυτά περιλαμβάνουν τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, όπως είναι το δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία, την ελευθερία σκέψης, συνείδησης και έκφρασης, την ισότητα, το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι και την ισότητα ενώπιον του νόμου. Επίσης, στα ανθρώπινα δικαιώματα περιλαμβάνονται τα κοινωνικά, πολιτιστικά και οικονομικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα της συμμετοχής στον πολιτισμό, το δικαίωμα στην υγεία και την ιατρική περίθαλψη, το δικαίωμα στην εργασία, στην εκπαίδευση, στη στέγη και σε ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης.

Το δόγμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει επηρεάσει το διεθνές δίκαιο καθώς και τα εθνικά συντάγματα, τις πολιτικές των κρατών και τη δράση μη-κυβερνητικών οργανώσεων. Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν σήμερα το κυρίαρχο παγκόσμιο δόγμα και ταυτόχρονα μια μεγάλη ιδέα για τον άνθρωπο, γύρω από την οποία αναπτύχθηκαν συγκρούσεις και διαφωνίες, κυρίως μεταξύ κρατών με διαφορετικούς πολιτισμούς και διαφορετικά ήθη (διαφορετικούς ηθικούς κώδικες). Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι δηλαδή και παραμένουν πάντα ένα **επίμαχο ζήτημα**. Διότι, το ερώτημα τι συνιστά «δικαίωμα» είναι αμφιλεγόμενο και αποτελεί αντικείμενο φιλοσοφικής και ιδεολογικής διαμάχης, αλλά και διαμάχης μεταξύ πολιτισμών (κυρίως μεταξύ του δυτικού πολιτισμού και του πολιτισμού ισλαμικών κοινωνιών, της Κίνας, κλπ).

Ο προάγγελος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ήταν η έννοια των φυσικών δικαιωμάτων, που συνιστούσε μέρος της μεσαιωνικής παράδοσης του Φυσικού Δικαίου που πρέσβευαν κατά τον Διαφωτισμό

φιλόσοφοι όπως ο John Locke, ενώ αναδείχτηκαν ιστορικά μέσα από τα πολιτικά ιδεώδη της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης.

Η έννοια του δικαιώματος

Τι σημαίνει ο όρος «δικαίωμα»;

Ως δικαίωμα γενικά μπορεί να θεωρηθεί :

μια αξίωση ή ένα αίτημα που έχει κάποιος επειδή το θεωρεί δίκαιο (π.χ. οι εργαζόμενοι αξιώνουν να έχουν σύνταξη γιατί θεωρούν ότι έχουν εργαστεί αρκετό χρόνο, οι φοιτητές ζητούν καλύτερες συνθήκες στέγασης, κ.λπ.). Η αξίωση αυτή ή αίτημα μπορεί να αναγνωρισθεί ή να μην αναγνωρισθεί από το κράτος

Σε περίπτωση που το αναγνωρίσει, στη συνέχεια ψηφίζει κάποιο νόμο για να υλοποιήσει το αίτημα αυτό μέσα από την πολιτική του. Για παράδειγμα, αν το αίτημα αφορά τη στέγαση των φοιτητών, τότε ψηφίζει νόμο που προβλέπει κάποια κονδύλια από τον προϋπολογισμό του κράτους.

Με τον τρόπο αυτό, η αναγνώριση ενός αιτήματος -αξίωσης σημαίνει ότι το κράτος έχει υιοθετήσει το αίτημα και το έχει καταστήσει **έννομο**, δηλαδή το έχει ενσωματώσει **στην ισχύουσα νομοθεσία** (η οποία ονομάζεται «**θετικό δίκαιο**», σε αντίθεση με το «**φυσικό δίκαιο**», που θα δούμε παρακάτω). Στην περίπτωση αυτή, το αίτημα μετατρέπεται σε έννομο δικαίωμα.

Η στέγαση των φοιτητών είναι μια αξίωση που τη συναντάμε σε κοινωνίες όπου υπάρχουν πανεπιστήμια και φοιτητές και δεν τη συναντάμε για παράδειγμα σε ένα χωριό της Αφρικής. Άρα είναι μια αξίωση που τη συναντάμε σε συγκεκριμένες («υπαρκτές») κοινωνίες από ομάδες ανθρώπων. **Όμως, μπορεί ταυτόχρονα να θεωρηθεί ως ένα ανθρώπινο δικαίωμα, διότι μπορεί να σχετίζεται με την ιδέα της δικαιοσύνης που συνδέεται με τα ανθρώπινα δικαιώματα (ειδικά**

με τα κοινωνικά δικαιώματα (δεύτερη γενιά δικαιωμάτων), όπως θα δούμε παρακάτω).

Αντίθετα, σε ένα χωριό της Αφρικής οι άνθρωποι απαιτούν οι γυναίκες να μην γεννούν παιδιά πριν το γάμο, και αν το κάνουν τιμωρούνται (π.χ. με δημόσιο λιθοβολισμό). Στην περίπτωση αυτή, το αίτημα δεν θεωρείται ότι εμπίπτει στην ιδέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. δεν θεωρείται ότι παραβιάζει την ιδέα της ανθρώπινης ελευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας), αλλά των λεγόμενων «πολιτισμικών δικαιωμάτων» (βλ. παρακάτω, σελ. 16). Εμπίπτει δηλαδή στα «δικαιώματα» της κοινότητας (στην προκειμένη περίπτωση, του αφρικανικού χωριού) που επιβάλλονται στο άτομο (εν προκειμένω στην έγκυο). Τα «δικαιώματα» της κοινότητας πάνω στο άτομο (την έγκυο γυναίκα) ορίζονται από τον ηθικό-αξιακό κώδικα της κοινότητας, σύμφωνα με τον οποίο απαγορεύεται σε μια γυναίκα να έχει εξωσυζυγικές σχέσεις. Ο ηθικός κώδικας της κοινότητας είναι αυτός που επιβάλλει την τιμωρία του λιθοβολισμού (της αφαίρεσης του δικαιώματος της ζωής, δηλαδή στην πραγματικότητα ενός θεμελιώδους ανθρωπίνου δικαιώματος).

Πρόκειται για μια αντίληψη η οποία έρχεται σε αντίφαση με τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η αντίληψη αυτή καθορίζεται από ένα κοινωνικά / πολιτισμικά προσδιορισμένο σύστημα αξιών (ηθικός κώδικας) που είναι παραδοσιακοκρατικό (ισχύουν οι παραδόσεις, ακόμα κι αν είναι «απάνθρωπες»), μερικοκρατικό / παρτικουλαριστικό (particular), που είναι το αντίθετο του **οικουμενικού** χαρακτήρα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ένα πρώτο συμπέρασμα που μπορούμε να εξάγουμε είναι ότι:

Η έννοια του δικαιώματος ως αξίωση που μπορεί να έχει μια ομάδα ανθρώπων σε μια συγκεκριμένη ιστορική κοινωνία, δεν μπορεί να συσχετιστεί με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γιατί τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι Οικουμενικά και ανεξάρτητα από τις κοινωνίες και τα κράτη, δηλαδή είναι φυσικά και εγγενή στον κάθε άνθρωπο.

Ωστόσο, τόσο τα δικαιώματα-αξιώσεις όσο και τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να ενσωματωθούν στη νομοθεσία, δηλαδή στο θετικό δίκαιο ενός κράτους, επειδή το κράτος αυτό τα έχει αποδεχτεί.

ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Παρόλο που οι ιδέες περί δικαιωμάτων και ελευθερίας έχουν υπάρξει με κάποια μορφή σε ένα μεγάλο μέρος της ανθρώπινης ιστορίας, δεν μοιάζουν με τη σύγχρονη αντίληψη περί ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην αρχαιότητα «οι παραδοσιακές κοινωνίες συνήθως είχαν επεξεργασμένα και λεπτομερή συστήματα κατανομής των καθηκόντων [...] αντιλήψεις περί δικαιοσύνης, πολιτικής νομιμότητας που επεδίωκε να καταστήσει πραγματικότητα την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, καθώς και ευημερίας εντελώς ανεξάρτητης από τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η σύγχρονη έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γεννήθηκε στην Ευρώπη της Αναγέννησης και της Προτεσταντικής Μεταρρύθμισης. Η κρατούσα άποψη είναι ότι η έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων γεννήθηκε και αναπτύχθηκε στη Δύση.

ΤΑ ΔΥΤΙΚΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΚΡΑΤΗ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΜΟΝΑ ΚΡΑΤΗ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΕΙ ΠΛΗΡΩΣ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΣΤΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥΣ (στο «θετικό δίκαιο»). ΑΥΤΟ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΓΙΑΤΙ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ. ΣΥΝΕΠΩΣ, Ο ΔΥΤΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΕΡΧΕΤΑΙ ΣΕ

ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΕ ΑΛΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥΣ (π.χ. Ισλάμ –βλ. παρακάτω σελ. 16) ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Τα ανθρώπινα δικαιώματα απορρέουν από το **ΦΥΣΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ** και από την ανθρώπινη φύση, οπότε δεν συνδέονται με τις ΥΠΑΡΚΤΕΣ κοινωνίες, αλλά είναι ανεξάρτητα από αυτές. Θεμέλιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι το **Φυσικό Δίκαιο και η ανθρώπινη φύση, η οποία είναι ίδια και अपαράλλαχτη σε όλες τις εποχές και σε όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από τα οποιαδήποτε χαρακτηριστικά τους (φυλή, φύλο, χρώμα, κ.λπ.)**. Άρα, όταν μιλάμε για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αναφερόμαστε σε δικαιώματα ανθρώπων που είναι μέλη συγκεκριμένων κοινωνιών, αλλά στον **ΑΝΘΡΩΠΟ εν γένει**, δηλαδή στον **ΑΝΘΡΩΠΟ ΩΣ ΕΙΔΟΣ**.

Τα Ανθρώπινα Δικαιώματα απορρέουν από το φυσικό δίκαιο

Σύμφωνα με το φυσικό δίκαιο, κάθε άνθρωπος χωρίς διάκριση και χωρίς καμιά εξαίρεση έχει από τη φύση του και ανεξάρτητα από τη βούλησή του ή από τη βούληση άλλων (ατόμων, ομάδων ή θεσμών) ορισμένα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως το δικαίωμα στη ζωή, στην ιδιοκτησία, στην ελευθερία, στην ευτυχία, στην αξιοπρέπεια και στην ασφάλεια.

Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, υπάρχει ένα δίκαιο της φύσης που είναι ανεξάρτητο από την ανθρώπινη κοινωνία και τη βούληση των ανθρώπων, ένα σύνολο φυσικών νόμων οι οποίοι είναι αιώνιοι και αμετάβλητοι.

Το φυσικό δίκαιο θεωρείται ότι είναι δημιούργημα του θεού και τα ανθρώπινα δικαιώματα που απορρέουν από αυτό είναι δοσμένα από τον θεό. Άρα μιλάμε εδώ για **θεϊκό φυσικό δίκαιο**.

Υπάρχει όμως και μια άλλη αντίληψη για το φυσικό δίκαιο, το οποίο δεν θεωρείται ότι προέρχεται από τον θεό, αλλά απλώς υπάρχει στη φύση, και ο άνθρωπος, μέσα από τη χρήση της λογικής του, ανακαλύπτει τους κανόνες δικαιοσύνης που περιέχει. Χρησιμοποιώντας τη λογική του, ο άνθρωπος κατανοεί, χωρίς να χρειάζεται γι' αυτό η επίκληση στον θεό, ότι χωρίς δικαιοσύνη δεν είναι δυνατή η συνύπαρξη των ανθρώπων στο πλαίσιο μιας δίκαιης κοινωνίας. Στην περίπτωση αυτή, πρόκειται για το **ορθολογικό φυσικό δίκαιο**.

Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με το φυσικό δίκαιο υπάρχουν αρχές και κανόνες δικαιοσύνης, όπως «μην κάνεις στον άλλο αυτό που δεν θέλεις να σου κάνει», «πρέπει να σεβόμαστε τους κανόνες, γιατί έτσι σεβόμαστε τους εαυτούς μας», «κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα να ελέγχει πλήρως αυτό που του ανήκει: το σώμα του, τη σκέψη του, την περιουσία του», κ.λπ.

Με βάση την έννοια περί δικαιοσύνης που ενυπάρχει στο φυσικό δίκαιο, ανθρώπινα (φυσικά) δικαιώματα είναι τα δικαιώματα που έχει ο άνθρωπος πάνω στα φυσικά πράγματα που του ανήκουν: το σώμα του, τη σκέψη του, τις ικανότητές του, την περιουσία του, και, εν γένει, την ύπαρξή του. Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τα δικαιώματα που έχει ο άνθρωπος πάνω στην ύπαρξή του. Από την ιδέα αυτή απορρέει, για παράδειγμα, το δικαίωμα των γυναικών να κάνουν έκτρωση, εφόσον η επιλογή αυτή αφορά την ύπαρξή τους και το πώς θα διαχειριστούν το σώμα τους.

Συνεπώς, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι τα δικαιώματα που επιτρέπουν στον άνθρωπο τον αυτοκαθορισμό του, χωρίς την παρέμβαση εξωτερικών στο άτομο εξουσιών (κράτος, εκκλησία, οικογένεια, και εν γένει διάφορες συλλογικότητες). Γι' αυτό, όσοι υποστήριξαν τα ανθρώπινα δικαιώματα **καταδίκασαν όλες τις μορφές εξουσίας** (κυρίως την κρατική εξουσία) που έθεταν υπό αμφισβήτηση την ανάγκη των ανθρώπων για αυτοκαθορισμό, αξιοπρέπεια, ελευθερία, κ.λπ.

Τα χαρακτηριστικά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

- ◆ Όλοι οι άνθρωποι, ανεξάρτητα από το έθνος, τον πολιτισμό και τη χώρα στην οποία ανήκουν, αλλά και ανεξάρτητα από κάθε άλλη ιδιότητα, όπως φυλή, φύλο, κοινωνική τάξη κ.λπ., έχουν τα ίδια ανθρώπινα δικαιώματα. Υπ' αυτή την έννοια, τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι **Οικουμενικά**.
- ◆ Κάθε άνθρωπος είναι προικισμένος από τη φύση ή από τον Θεό (θεϊκό φυσικό δίκαιο) με ορισμένα φυσικά δικαιώματα όπως η ελευθερία [η ισότητα], η ζωή και η ιδιοκτησία (Locke) και η ευτυχία (ο Jefferson, ένας από τους βασικούς συντάκτες της Αμερικάνικης Διακήρυξης, αντικατέστησε την ιδιοκτησία με την ευτυχία). Άρα τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι φυσικά, ανεξάρτητα από την κοινωνία και **απαράγραπτα**.
- ◆ Τα ανθρώπινα δικαιώματα **είναι στενά συνυφασμένα μεταξύ τους**, κατά τρόπο που αν παραβιαστεί ένα δικαίωμα παραβιάζονται σχεδόν όλα: π.χ. αν παραβιάσουμε την ελευθερία ενός ανθρώπου, παραβιάζουμε ταυτόχρονα και την αξιοπρέπειά του, αλλά και την ισότητα, αν παραβιάσουμε την ιδιοκτησία παραβιάζουμε την ελευθερία, αν παραβιάσουμε την ισότητα κάνοντας διακρίσεις (π.χ. άνιση μεταχείριση κάποιων πολιτών από το κράτος) τότε θα υποτιμήσουμε την ηθική αξία ορισμένων ανθρώπων, κ.λπ. Άρα τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι **αδιαίρετα και αλληλένδετα**. **Η ιδέα ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι αδιαίρετα θεμελιώνεται στην έννοια του ανθρώπου ως ηθικής οντότητας που δεν μπορεί να νοηθεί παρά ως ΜΙΑ και ΕΝΙΑΙΑ. Με άλλα λόγια, η ηθική αξία του ανθρώπου δεν μπορεί να «κομματιαστεί» κατά τρόπο που να του αφαιρεθούν κάποιες «πτυχές» της.** Τα ανθρώπινα δικαιώματα δηλώνουν συνεπώς την ιδέα μιας συστηματικής ενότητας ή ενός

συστήματος με επίκεντρο την ηθική υπόσταση του ανθρώπου. Στην ίδια λογική, ο Καντ αναφέρθηκε σε μια αντίληψη του ανθρώπου ως ηθικού προσώπου, η οποία αποτελεί την κοινή ηθική βάση όλων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- ◆ Τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι θεμελιωδώς **ατομικά δικαιώματα**, αφορούν δηλαδή το άτομο το οποίο θεωρείται ως ο αποκλειστικός φορέας τους. Με την έννοια αυτή, τα συλλογικά δικαιώματα (της κοινότητας στην οποία ανήκει το άτομο) αντιφάσκουν με την έννοια των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

ΤΟ ΚΑΝΤΙΑΝΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Η θεωρία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στηρίχθηκε στο φυσικό δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο τα δικαιώματα δόθηκαν από τον θεό στους ανθρώπους. Όμως, αν η ηθική βάση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι ο θεός και η πίστη σε αυτόν, δημιουργείται ένα πρόβλημα σε όσους αναζητούν μια ηθική βάση που δεν στηρίζεται σε θρησκευτικές αντιλήψεις. Ο Καντ διατυπώνει μια εναλλακτική θεωρία των δικαιωμάτων που δεν στηρίζεται στην ιδέα ότι τα δικαιώματα και οι ελευθερίες μας είναι δώρο του θεού. Υποστηρίζει απλώς ότι είμαστε ορθολογικές υπάρξεις που δικαιούμαστε τον σεβασμό και την αξιοπρέπεια.

Κάθε πρόσωπο είναι άξιο σεβασμού γιατί είμαστε ορθολογικά όντα , ικανά για έλλογη σκέψη. **Η ικανότητά μας για έλλογη σκέψη είναι συνυφασμένη με την ικανότητά μας για ελευθερία. Οι δύο αυτές ικανότητες μας διακρίνουν και μας ξεχωρίζουν από την απλή ζωική ύπαρξη.** Μας κάνουν κάτι παραπάνω από απλά πλάσματα με ορέξεις, επιθυμίες και συμφέροντα. Μας κάνουν να είμαστε ηθικά, δηλαδή ελεύθερα όντα. **Η ελευθερία σημαίνει ότι, ως λογικά όντα, προσχωρούμε ηθελημένα στον καθολικό νόμο ακολουθώντας την κατηγορική προσταγή.** (Sandel, Δικαιοσύνη, εκ. Πόλις 2011, σελ. 155).

Κατά τον Καντ, ως ανθρώπινα πλάσματα οφείλουμε να ακολουθούμε τον κανόνα της ηθικής κατηγορικής προσταγής. Σύμφωνα με την κατηγορική προσταγή, πρέπει να πράττεις «μόνο σύμφωνα με έναν γνώμονα, μέσω του οποίου μπορείς συνάμα να θέλεις, αυτός ο γνώμονας να γίνει καθολικός νόμος».

Ο καθολικός νόμος σημαίνει ότι δεν βάζουμε τα συμφέροντά μας (δηλαδή τα δικαιώματά μας) πάνω από τα αντίστοιχα συμφέροντα των άλλων, αλλά τα συμφέροντα όλων έχουν ίσο δικαίωμα «στέγης» στον καθολικό νόμο. Αυτό σημαίνει ότι η ανθρωπότητα έχει στο σύνολό της μια ηθική αξία, και, συνεπώς, το κάθε άτομο ξεχωριστά, ως μέλος της ανθρωπότητας, έχει μια ίση ηθική αξία με τους άλλους, που δεν του επιτρέπει να τους μεταχειρίζεται διαφορετικά απ' ότι θα μεταχειριζόταν τον εαυτό του.

Εδώ στηρίζεται η ιδέα της βαθιάς σχέσης μεταξύ του αυτοσεβασμού και του σεβασμού του άλλου: κατά τον Καντ, ο αυτοσεβασμός και ο σεβασμός για τα άλλα πρόσωπα πηγάζουν από τη μία και την ίδια αρχή. Το καθήκον του σεβασμού είναι ένα καθήκον που έχουμε προς τα πρόσωπα, ως ορθολογικά όντα, ΩΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ, είτε είμαστε εμείς οι ίδιοι είτε είναι οι άλλοι.

Με βάση την ηθική θεωρία του Καντ, η κατηγορική προσταγή έχει εφαρμογή όταν ο σεβασμός προς τα πρόσωπα σημαίνει ότι τα αντιμετωπίζουμε ως σκοπούς καθεαυτούς. Εφόσον τα άτομα αποτελούν αυτοσκοπούς και όχι μέσα το ένα για το άλλο, τότε οφείλουν να μεταχειρίζονται τα πρόσωπα ως σκοπούς, και όχι ως αντικείμενα. Ο ηθικός νόμος απαιτεί να μη μεταχειριζόμαστε ποτέ την ανθρωπότητα –στο δικό μας πρόσωπο (αυτοσεβασμός) και στους άλλους (σεβασμός του άλλου)- ως απλό μέσο αλλά ως σκοπό. Στην αντίθετη περίπτωση η ανθρωπότητα οδηγείται στον εκφυλισμό. (M. Sandel, σελ. 183-187).

Ο Καντ αναφέρει ορισμένα παραδείγματα. Υποστηρίζει λόγου χάρη ότι σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να λέμε ψέματα, αλλά να είμαστε ειλικρινείς, ακόμα και αν αυτό έχει κακές συνέπειες: η ηθική, λέει ο Καντ, δεν έχει σχέση με τις συνέπειες, είναι ζήτημα αρχής.

Σχετικά με το ψέμα, αναφέρει το παράδειγμα: αν ένας φίλος σας κρυβόταν στο σπίτι σας και ένας δολοφόνος ερχόταν στην πόρτα αναζητώντας τον, ο Καντ υποστηρίζει ότι δεν θα έπρεπε να πείτε ψέματα στον δολοφόνο. Αν όμως πείτε την αλήθεια, τότε οδηγείτε με βεβαιότητα τον φίλο σας στον θάνατο. Έχετε όμως την επιλογή να πείτε μια

παραπλανητική αλήθεια, η οποία δεν θα είναι ψέμα, και έτσι θα σώσετε τον φίλο σας. Μπορείτε να πείτε: «πριν από μια ώρα τον είδα στο μπακάλικο».

Υπάρχει μια σημαντική διαφορά ανάμεσα σε ένα καθαρό ψέμα και σε μια παραπλανητική αλήθεια: ένα καθαρό ψέμα έχει σαν σκοπό την προστασία του φίλου μου, αλλά παραβιάζει την ηθική αρχή της ειλικρίνειας, την οποία πρέπει να έχουμε προς όλους ανεξάρτητα. Η παραπλανητική αλήθεια μας επιτρέπει όμως να προστατεύσουμε και τα δύο: και α) να προστατεύσω τη ζωή του φίλου μου, και β) να τηρώ το καθήκον της ειλικρίνειας και, με τον τρόπο αυτό, να εκφράσω, έστω έμμεσα, τον σεβασμό μου για τον ηθικό νόμο.

Αναφέρει, επίσης, το παράδειγμα των σεξουαλικών σχέσεων: αντιτάσσεται σε κάθε δυνατή σεξουαλική πρακτική, εκτός από την ερωτική συνεύρεση μεταξύ συζύγων, με το επιχείρημα ότι ο ελεύθερος έρωτας επιδιώκει μόνο την ικανοποίηση της σεξουαλικής επιθυμίας και της ηδονής και όχι τον σεβασμό του συντρόφου ως ανθρώπου. **«Μόνο όταν και οι δύο σύντροφοι μοιράζονται ο ένας με τον άλλο το πρόσωπο, το σώμα και την ψυχή τους, στις ευτυχίες και τις δυστυχίες μπορεί η σεξουαλικότητα να οδηγήσει σε μια ένωση ανθρώπινων όντων και στον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των δύο συντρόφων».**

Θα μπορούσε να αντιτείνει κάποιος ότι αυτός ο σεβασμός μπορεί να εκπληρωθεί και εκτός γάμου, και ότι ο γάμος δεν οδηγεί αναγκαστικά στον σεβασμό του προσώπου του ή της συντρόφου. Άρα αυτό που έχει σημασία στις ερωτικές σχέσεις είναι να μην προσφέρεται ο εαυτός αποκλειστικά για την ικανοποίηση των σεξουαλικών διαθέσεων, γιατί έτσι οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν τον εαυτό τους ως απλό πράγμα, ως μέσο και όχι ως σκοπό.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα και η κατηγοριοποίησή τους

1 ^η ΓΕΝΙΑ -18 ^{ος} αιώνας	2 ^η ΓΕΝΙΑ –από τα μέσα του 19 ^{ου} αιώνα και μετά	3 ^η ΓΕΝΙΑ –από τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αι. μέχρι σήμερα
Τα ατομικά και πολιτικά	Τα κοινωνικά και τα	Τα δικαιώματα στο

<p>δικαιώματα/ελευθερίες: έχουν στόχο την προστασία του ανθρώπου την εξουσία των ισχυρών και του κράτους. Π.χ. δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση, στο θρήσκευμα, δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι κτλ.</p>	<p>πολιτιστικά δικαιώματα: έχουν στόχο την προστασία του ανθρώπου από τη στέρηση και αντικείμενο την επιβολή αντίστοιχων θετικών υποχρεώσεων των ισχυρών και του κράτους απέναντι στους πολίτες, Π.χ. δικαίωμα στην εργασία, στον πολιτισμό, στην εκπαίδευση κτλ.</p>	<p>φυσικό περιβάλλον, τα δικαιώματα που προκύπτουν από την παγκοσμιοποίηση, την τεχνολογική εξέλιξη, τη βιοϊατρική. Π.χ. προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, πολιτιστική πολυμορφία, προστασία προσωπικών δεδομένων, απαγόρευση κλωνοποίησης του ανθρώπου κτλ.</p>
--	--	--

Α - Τα ανθρώπινα δικαιώματα πρώτης γενιάς (κλασικά φιλελεύθερα δικαιώματα)

Κλασικά θεωρούνται όσα δικαιώματα συνδέονται με τη φιλελεύθερη ατομικιστική παράδοση και προϋπέθεταν **την αποχή ή την απομάκρυνση της κρατικής εξουσίας από τον (ιδιωτικό/ ατομικό) χώρο άσκησης τους και εν γένει την προστασία του ατόμου**. Τα δικαιώματα αυτά είναι:

- ◆ **Η ισότητα**. Ισότητα σημαίνει ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν τα ίδια δικαιώματα και την ίδια ηθική αξία (ίση ελευθερία, ίση αξιοπρέπεια, ισότητα έναντι του νόμου).
- ◆ **Η ελευθερία**. Ελευθερία σημαίνει τη δυνατότητα του κάθε ανθρώπου να πράττει χωρίς εμπόδια στηριζόμενος όχι στη βούληση κάποιου άλλου, αλλά στην ελευθερία της δικής του βούλησης, χωρίς την οποία δεν νοείται η ανθρώπινη οντότητα.
- ◆ **Η ευτυχία**. Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα στην ευτυχία.
- ◆ **Ασφάλεια**. Το δικαίωμα της ασφάλειας συνδέεται με το δικαίωμα στη ζωή και με ό,τι μας ανήκει.

- ◆ **Ιδιοκτησία.** Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία περιλαμβάνει την ιδιοκτησία του εαυτού μας και όσων αποκτούμε, δηλαδή την ιδιοκτησία μας.
- ◆ **Αξιοπρέπεια.** Η αξιοπρέπεια σημαίνει να διατηρεί κάποιος την ελευθερία των επιλογών του και συνεπώς της ελευθερίας της βούλησης. Τι αξιοπρέπεια θα είχε όμως ένας άνθρωπος που θα είχε την ελευθερία των επιλογών, αλλά του οποίου όμως θα εξευτελιζόταν η ηθική υπόσταση και η προσωπικότητά του; Ή ο οποίος θα υφίστατο ηθική, ψυχική ή σωματική βία; Είναι προφανές ότι η αξιοπρέπεια προϋποθέτει όχι μόνο την ελευθερία της βούλησης, αλλά και την ηθική ακεραιότητα (τη μη προσβολή της προσωπικότητάς του) και τη μη χρήση οποιασδήποτε μορφής βίας πάνω στο ανθρώπινο πρόσωπο.
- ◆ **Τα πολιτικά δικαιώματα**
Η συμμετοχή στους πολιτικούς θεσμούς που παίρνουν τις αποφάσεις (δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι, ελευθερίες σκέψης, συνάθροισης και ίδρυσης πολιτικών κομμάτων).

Συνοψίζοντας, πρέπει να πούμε ότι τα κλασικά ανθρώπινα δικαιώματα δίνουν έμφαση στην ελευθερία του ατόμου (γι' αυτό λέγονται και ατομικά δικαιώματα ή ατομικές ελευθερίες), η οποία πρέπει να εκληφθεί με την ευρεία της έννοια, δηλαδή ως το σύνολο των δυνατοτήτων του ανθρώπου να πράττει και να σκέπτεται χωρίς περιορισμούς ή εμπόδια (ελευθερία σκέψης, δράσης, μετακίνησης, οικονομικές ελευθερίες, κ.ο.κ.). Βασική προϋπόθεση της ελευθερίας είναι η κατά το δυνατόν μεγαλύτερη αποστασιοποίηση του κράτους από την (ιδιωτική / ατομική) σφαίρα της άσκησής τους.

Ταυτόχρονα όμως, το κράτος μέσα από τους θεσμούς του (σύνταγμα, κοινοβούλιο, δικαστική εξουσία, αστυνομία) προστατεύει τα δικαιώματα και τις ελευθερίες. Στην περίπτωση αυτή πρόκειται για το λεγόμενο «κράτος δικαίου».

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι το κράτος δικαίου, αν και ο επίσημος σκοπός του είναι η προστασία των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων και των ελευθεριών των πολιτών, στην πραγματικότητα δεν λειτουργεί όπως προβλέπεται από τη θεωρία και σύμφωνα με τους σκοπούς του δημοκρατικού κράτους (το οποίο εμπνέεται σε μεγάλο βαθμό από τη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου). Ο λόγος είναι ότι το κράτος αποτελεί έναν τεράστιο μηχανισμό εντός του οποίου γίνεται κατάχρηση της εξουσίας (διαφθορά, πελατειακές σχέσεις, «ρουσφέτια», κλπ) από τους πολιτικούς αλλά και τους αξιωματούχους και τους υπαλλήλους, με αποτέλεσμα να παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι δημοκρατικές αρχές, όπως η ισότητα έναντι του νόμου.

B. Τα κοινωνικά δικαιώματα –δικαιώματα δεύτερης γενιάς (με σοσιαλιστικές επιρροές)

Τα κοινωνικά δικαιώματα απορρέουν από μια αντίληψη περί δικαιοσύνης («κοινωνική δικαιοσύνη») σύμφωνα με την οποία η κοινωνία οφείλει να προσφέρει στο κάθε μέλος της τις απαραίτητες υλικές προϋποθέσεις για να διασφαλίσει στην πράξη τα (κλασικά) ανθρώπινα δικαιώματά του. Τα κοινωνικά δικαιώματα συνδέονται με τη σοσιαλιστική αντίληψη της ελευθερίας, σύμφωνα με την οποία η ελευθερία σημαίνει πρωτίστως την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών (π.χ. ένας άνθρωπος δεν είναι ελεύθερος αν δεν μπορεί να ικανοποιήσει την ανάγκη για στέγη, τροφή, εκπαίδευση, κλπ).

Για το σκοπό αυτό, το κράτος αναλαμβάνει μια σειρά δράσεων / παρεμβάσεων («κράτος πρόνοιας») για να ικανοποιήσει τις ανάγκες των πολιτών μειώνοντας τις κοινωνικές ανισότητες. Τα κοινωνικά δικαιώματα προϋποθέτουν, όχι την απομάκρυνση του κράτους από το άτομο, αλλά την παρέμβασή του.

Γ. Τα δικαιώματα της τρίτης γενιάς

Τέτοια δικαιώματα είναι όσα αναφέρονται στα προσωπικά στοιχεία / δεδομένα κάθε ανθρώπου τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν με κακόβουλο τρόπο από άλλους ανθρώπους, ή όσα αναφέρονται στη χρήση του ανθρώπινου γενετικού υλικού για ιατρικούς σκοπούς, οι οποίοι εγείρουν όμως ηθικά διλήμματα και ζητήματα που σχετίζονται με την αξιοπρέπεια (π.χ. ευθανασία) και την ελευθερία της ανθρώπινης βούλησης (π.χ. χρήση γενετικού υλικού -όπως βλαστοκύτταρα- χωρίς την ασφαλή και βέβαιη συναίνεση του ασθενούς).

Τα πολιτικά δικαιώματα ως ανθρώπινα δικαιώματα και ως μέσο για την προστασία των υπολοίπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Τα πολιτικά δικαιώματα (εκλέγειν, εκλέγεσθαι, δημόσιες θέσεις και αξιώματα) απευθύνονται στον πολίτη (δηλαδή στο μέλος μιας πολιτικής κοινότητας) και όχι στον άνθρωπο ως είδος. Τα πολιτικά δικαιώματα δεν είναι ούτε «φυσικά» ούτε «απαράγραπτα», αλλά συμπεριλαμβάνονται στην πρώτη γενιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, διότι δίνουν τη δυνατότητα στους πολίτες να προστατεύσουν τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Πράγματι, τα πολιτικά δικαιώματα έχουν σαν κύριο σκοπό τους τη διασφάλιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (την ελευθερία και, κυρίως, την ιδιοκτησία), είναι συνεπώς αντιληπτά ως «εργαλεία» ή ως μέσα για την επίτευξη άλλων, σημαντικότερων από αυτά σκοπών (εν προκειμένω των ελευθεριών του ατόμου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του).

Άρα τα πολιτικά δικαιώματα δεν αποτελούν για τη φιλελεύθερη σκέψη (ηθικό) αυτοσκοπό, αλλά ένα μέσο /εργαλείο. Εντούτοις συνδέονται άμεσα με τα ανθρώπινα δικαιώματα: στη Διακήρυξη του 1789, άνθρωπος και πολίτης είναι δύο βαθιά αλληλο-εξαρτώμενες έννοιες (τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν θα είχαν

νόημα χωρίς τα πολιτικά δικαιώματα, διότι χωρίς την πολιτική κοινότητα και την ενεργό δράση των πολιτών δεν θα μπορούσαν να διασφαλιστούν).

Παρά την αλληλεξάρτηση των ανθρωπίνων με τα πολιτικά δικαιώματα, τα δύο αυτά είδη δεν ταυτίζονται ούτε θεωρητικά (τα πρώτα είναι οικουμενικά, δηλαδή αναφέρονται στο ανθρώπινο είδος, ενώ τα δεύτερα συνδέονται με – εθνικές- πολιτικές κοινότητες, η κάθε μια από τις οποίες διασφαλίζει κατά προτεραιότητα τα ανθρώπινα δικαιώματα των μελών της) αλλά ούτε και ιστορικά (π.χ. αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία).

Η αλληλεξάρτηση αυτή για τους φιλελεύθερους σημαίνει καταρχάς ότι όλοι οι πολίτες, ως άνθρωποι, έχουν συμφέρον να κατέχουν και να ασκούν τα πολιτικά τους δικαιώματα.

Εντούτοις, οι φιλελεύθεροι δεν είχαν ποτέ εμπιστοσύνη στις λαϊκές τάξεις γιατί φοβούνταν πως οι τάξεις αυτές θα χρησιμοποιούσαν την πολιτική εξουσία εναντίον των συμφερόντων τους (κυρίως μέσα από μια λαϊκή εξουσία η οποία θα αναδιένειμε την ιδιοκτησία). Για τον λόγο αυτό δεν συναινούσαν στο να δοθούν πολιτικά δικαιώματα στους μη ιδιοκτήτες, πράγμα που οδήγησε στον πολιτικό αποκλεισμό των μη εχόντων ιδιοκτησία.

Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι το καθολικό δικαίωμα της ψήφου για τους άνδρες καθιερώθηκε στη Γαλλία μετά την Επανάσταση του 1848 και για τις γυναίκες με το Σύνταγμα του 1946. Επίσης, η παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στην εργατική τάξη προέκυψε σε μεγάλο βαθμό από τους αγώνες της εργατικής τάξης (βλ. π.χ. Χαρτιστές).

Από τα πολιτικά στα κοινωνικά δικαιώματα

Τα πολιτικά δικαιώματα και η ανατρεπτική τους δύναμη:

1^{ον} εφεξής η πολιτική εξουσία οφείλει να στηρίζεται στη συναίνεση των πολιτών, άρα να λογοδοτεί στους πολίτες και να ανατρέπεται αν παραβιάζει τους σκοπούς της πολιτικής κοινωνίας, δηλαδή την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πολιτών.

2^{ον} η λαϊκή κυριαρχία συνδέθηκε με τη δυνατότητα των πολιτών μέσω της ψήφου να επηρεάζουν τις κυβερνητικές αποφάσεις. Συνεπώς η λαϊκή κυριαρχία αναδείχθηκε σε μέσο-εργαλείο πολιτικής πίεσης για την αναδιανομή του κοινωνικού πλούτου υπέρ των λαϊκών τάξεων μέσω του κοινωνικού κράτους (τα πολιτικά δικαιώματα ως μέσο για την προώθηση των κοινωνικών δικαιωμάτων).

Τα ηθικά αιτήματα που περιέχονται στα ανθρώπινα δικαιώματα (ασφάλεια, αξιοπρέπεια, ισότητα, ελευθερία, κ.λπ.) ικανοποιήθηκαν σε σημαντικό βαθμό μέσα από τον συνδυασμό των κοινωνικών διεκδικήσεων (κυρίως εκ μέρους της εργατικής τάξης και των κοινωνικών κινημάτων) και της παρέμβασης του κράτους (στην οποία το κράτος οδηγήθηκε εξαιτίας της πίεσης που άσκησε η λαϊκή ψήφος).

Τα πολιτικά δικαιώματα υπήρξαν έτσι ένα σημαντικό όπλο των ασθενέστερων τάξεων για κοινωνική δικαιοσύνη. Τα κοινωνικά δικαιώματα, επειδή απορρέουν σε μεγάλο βαθμό από τα πολιτικά δικαιώματα και την ιδιότητα του πολίτη, σηματοδότησαν την αναγνώριση ενός ελάχιστου εισοδήματος (για την επιβίωση, όπως συμβαίνει στις περισσότερες δημοκρατικές κοινωνίες).

Ανθρώπινα δικαιώματα και πολιτισμικά δικαιώματα

Η βασική διαφορά ανάμεσα στα *ανθρώπινα δικαιώματα* και στα *πολιτισμικά δικαιώματα* είναι ότι τα πρώτα είναι ανεξάρτητα από τις ιστορικές κοινωνίες, εφόσον στηρίζονται στο φυσικό δίκαιο (ή στον ορθό λόγο), ενώ τα δεύτερα θεσπίζονται από τις ιστορικές κοινωνίες, δηλαδή από συγκεκριμένες –ιστορικές- πολιτισμικές κοινότητες.

Τα πολιτισμικά δικαιώματα στηρίζονται σε ηθικούς κώδικες, δηλαδή σε ηθικούς κανόνες (κοινωνική ηθική) που υποδεικνύουν στα άτομα το ηθικά ορθό. Όμως αυτό που μια κοινωνική ηθική θεωρεί ως ηθικά ορθό μπορεί να μη θεωρείται ηθικά ορθό από τη σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως π.χ. η ανισότητα μεταξύ των δύο φύλων ή τα εγκλήματα τιμής (τα οποία μια κοινωνική ηθική (ένας «ηθικός κώδικας») μπορεί να τα αποδέχεται, αλλά δεν είναι σε καμιά περίπτωση αποδεκτά από τη σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων).

*Τα πολιτισμικά δικαιώματα αυτά είναι συνυφασμένα με τον πολιτισμό μιας ανθρώπινης κοινότητας και συνήθως απορρέουν από τα θρησκευτικά δόγματα και τις θρησκευτικές παραδόσεις.

*Τα δικαιώματα αυτά προορίζονται για τα μέλη της κοινότητας και διαφέρουν ανάλογα με την κοινωνική θέση ή την ιδιότητα των ατόμων (δικαιώματα του άνδρα επί της γυναίκας στο ισλάμ, δικαιώματα της οικογένειας επί των παιδιών στις παραδοσιακές κοινωνίες, δικαιώματα του φεουδάρχη επί των δουλοπάροικων στη μεσαιωνική Δύση, κλπ.).

*Τα δικαιώματα που απορρέουν από τους πολιτισμούς είναι σχετικά (αξιακός σχετικισμός), δηλαδή έχουν αξία σε έναν δεδομένο πολιτισμό και όχι σε όλους (δεν είναι οικουμενικά).

Παράδειγμα: Τα εγκλήματα τιμής ως «πολιτισμικά δικαιώματα» και ως μορφή παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Η Γκιουλντουνιά έφυγε από το χωριό της με ένα παιδί στην κοιλιά. Την είχε βιάσει ο ξάδελφός της. Η οικογένεια την έκρινε «ένοχη». Έπρεπε να ξεπλυθεί η ντροπή...

«Ξέρω ότι σίγουρα θα με σκοτώσουν. Θα με σκοτώσουν, μπορεί να είναι σήμερα, μπορεί να είναι αύριο, αλλά ξέρω ότι σίγουρα θα με σκοτώσουν». Η Γκιουλντουνιά, λίγες ώρες πριν δεχτεί το τελειωτικό χτύπημα στο κρεβάτι του νοσοκομείου, εκμυστηρεύτηκε στον τελευταίο άνθρωπο που μίλησε μαζί του, στον δημοσιογράφο της εφημερίδας «Σαμπάχ», Μουσλίμ Σαρίγιαρ, ότι την κνηηγούσαν τα αδέρφια της για να «καθαρίσουν την τιμή» της οικογένειας.

«Προσπάθησα να την πείσω να μιλήσει στην αστυνομία για να την προστατεύσει. Στάθηκε αδύνατον. Προτίμησε να προστατεύσει τα αδέρφια της παρά τον εαυτό της», μας λέει ο Μουσλίμ Σαρίγιαρ. Πέντε ώρες αφότου έφυγε από το νοσοκομείο, ο δημοσιογράφος της «Σαμπάχ» άκουσε συγκλονισμένος την είδηση: Με μια σφαίρα στο κεφάλι τα δυο της αδέρφια την αποτελείωσαν.

«Η Γκιουλντουνιά ήταν έτοιμη να πεθάνει, γνώριζε πως η "ατιμία" δεν έμενε ατιμώρητη», σχολιάζει ο Μουσλίμ Σαρίγιαρ. Με βάση έκθεση της Γενικής Διεύθυνσης Ασφαλείας της Τουρκίας

(2015), «τα τελευταία έξι χρόνια έχουν διαπραχθεί 1322 εγκλήματα τιμής. Είναι όμως τόσα; Όχι, πρέπει να είναι πολύ περισσότερα».

Το πιο σημαντικό όμως εύρημα είναι ότι τα περισσότερα εγκλήματα δεν διαπράττονται στην Ανατολική και Νοτιοανατολική Τουρκία, όπως μέχρι σήμερα εθεωρείτο. Διαπράττονται κυρίως στην περιοχή του Αιγαίου και του Μαρμαρά. Έχουν επίσης αυξηθεί στην Κωνσταντινούπολη και την Άγκυρα. Κι όμως αποκαλύπτεται και πάλι ότι οι δράστες προέρχονται από την Ανατολική και Νοτιοανατολική Τουρκία.

Υπάρχει λοιπόν και μια άλλη Κωνσταντινούπολη, εξηγεί η Αλέβ, μια ακτιβίστρια της οργάνωσης «Μορτσατί» που αγωνίζεται για τα δικαιώματα των γυναικών στην Τουρκία. Σε αυτή την άλλη Κωνσταντινούπολη οι άνθρωποι που μετανάστευσαν από την Ανατολία έφεραν μαζί τους και τις παραδόσεις τους. Όπως ζούσαν στην πόλη τους έτσι ζούνε κι εδώ, δεν μπόρεσαν να αφήσουν πίσω τα έθιμά τους».

Η Μελέκ Ταλάι, μια άλλη ακτιβίστρια, εξηγεί ότι την απόφαση πως «μια γυναίκα πρέπει να πεθάνει» τη λαμβάνει το «οικογενειακό συμβούλιο» το οποίο αποτελείται από τους άντρες. Κρίνουν ένοχη τη γυναίκα που «ατίμασε» την οικογένεια! Ακόμη και εκείνη που βιάστηκε θεωρείται ένοχη και πρέπει να πεθάνει. Πολλές γυναίκες αντί να τις σκοτώσουν οι ίδιοι, τις αναγκάζουν να αυτοκτονήσουν. Τις κλείνουν σε ένα δωμάτιο και τις αναγκάζουν να πάρουν δηλητήριο.